

Mg. iur. Egons Rusanovs

ZAB «Rusanovs & Partneri» vadītājs

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorants

Par upuri var kļūt jebkurš

Vēl 19. gadsimta Eiropā goda aizskārums dižciltīgo vidū izraisītu dueli. Japānā samurajs, ja viņam nebūtu iespējams cīnīties, tomēr, lai pierādītu savu nodomu tīrību un glābtu aptraipīto godu, veiktu seppuku rituālu. Taču laiks ir darījis savu, un viss ir sajaucies. Masu vērtības ir ne tikai nodeldējušas izpratni par godu, bet arī laupījušas iespēju to aizstāvēt principiāli un konsekventi. Zudušas arī cilvēciskas elementāras distances un barjeras. Katrs, kuram ienāk prātā, var gandrīz nesodīti pazemot, apvainot, ignorēt vispārcilvēciskas normas.

Dītriha Bonhēfera (*Dietrich Bonhoeffer*, 1906–1945)¹ vārdiem sakot:

«Grandioza ļaunuma maskarāde ir sajaucusi visus ētiskos jēdzienus. Tas, ka ļaunums parādās gaismas, labdarības, vēsturiskās nepieciešamības, sociālā taisnīguma izskatā, galu galā sajauc prātu tiem, kuri orientējas pēc iemantota ētisko jēdzienu kompleksa.»

Maskarāde pret profesionalitāti

Šoreiz par maskarādes centrālo varoni tika izvēlēti juristi, turklāt pēc nesaprotamiem kritērijiem atlasīta ļoti šaura advokātu grupa. Taču, tā turpinoties, par upuri var kļūt jebkurš. Kāpēc?

Vēl nebija ēterā izskanējis VSIA «Latvijas Televīzija» raidījums «Aizliegtais paņēmieni» (raidlaiks no 19.30 līdz plkst. 20.30), kad vairākos portālos jau bija lasāms tā konspekts. Arī portālā «Delfi»² VSIA «Latvijas Televīzija» visu bija iepriekš sagatavojusi.

Nožēlojami. Glēvi. Zemiski. Tas ir pirmais, kas nāk prātā, raugoties, kā nekompetenti uz dažu, turklāt faktoloģiski nepilnīgu, pretēji viselementārākajiem loģikas likumiem un nepareizi konstruētu slēdzienu pamata tika izdarīti nomelnojoši vispārinājumi, publiski aptraipot deviņu zvērinātu

---

¹ Vācu mācītājs, ietekmīgs teologs un Pretošanās kustības dalībnieks nacistu valdīšanas laikā Vācijā. Viens no opozīcijā nacistiem esošās Apliecinotās baznīcas (*Bekennende Kirche*) līderiem. Ar milzu pašcieņu pieņēma nāves soda izpildi (pakarot) Flossenbirgas koncentrācijas nometnē kopā ar admirāli Kanarīsu (*Wilhelm Franz Canaris*; 1887–1945) un ģenerāli Osteru (*Hans Paul Oster*, 1887–1945) divas nedēļas pirms sabiedroto karaspēka atnākšanas. 20. gadsimta luterāņu baznīcas mocekļa simbols.

² Daļa populārāko Latvijas advokātu nodokļos samaksā mazāk nekā skolotājs, vēsta raidījums. Delfi, 07.03.2016., pieejams: <http://www.delfi.lv/news/national/politics/dala-popularako-latvijas-advokatu-nodoklos-samaksa-mazak-neka-skolotajs-vesta-raidijums.d?id=47154473>

advokātu reputāciju. Ko vērtas vien bija matemātiskās etīdes par to, cik šiem pie kauna staba sitamajiem advokātiem būtu jānopelna mēnesī:

«Uzskaitītajiem advokātiem, kas ir Latvijas advokātu elite, [stundu likme] svārstās no 170 līdz 200 eiro. Par tādu cenu, strādājot pilnu darbadienu, mēnesī tāvad advokāta ienākumi varētu sasniegt pat apmēram 35 tūkstošus eiro, lai gan advokāta gadījumā tā gluži skaitīt nevar. Bet viens gan ir skaidrs, šo vīru pakalpojumi nav lēts prieks un gluži ierindas cilvēks tos atļauties nevar, ja vien aizstāvis ko neuzņemas darīt idejas vārdā, kas saukta par *pro bono* palīdzību.»

Nu ko, no viņu mutes Dievam ausī... Jebkurā gadījumā novēlu uz tiesu «atstiept» lieciniekus, kas to apstiprinās...

Patiesībā šajā raidījumā tika mesta aizdomu ēna pār visu zvērinātu advokātu reputāciju. Taču, lai katrs pats izlemj, kā rīkoties un dzīvot ar to tālāk.

Respektīvi, tīši, apzināti un pat ar tādu kā instinktīvi šķirisku naidu brutāli pār konkrētiem advokātiem tika mesta šaubu ēna par nodokļu nemaksāšanu, netieši gan noveļot vainu uz viņiem pašiem:

«Sak, ko tad jūs paši neatklājāt, kurš no jums ir kurš sarakstā! Varbūt būtu pažēlojuši...»

Taču diez vai tie kolēģi, kuri piekrita «sadarboties», palika gluži bez mielēm.

«Ja jau viņš neatbildēja, tad īstais variants, iespējams, ir nevīžība»

Atgādināšu, ka «Operācijas: advokāti un nodokļi» galvenais uzdevums esot bijis noskaidrot, cik lielu summu nodokļos katru gadu nomaksā deviņi izvēlētie «upuri – advokāti», kuri tika atlasīti pēc raidījuma autoriem vien pašiem zināmiem kritērijiem, tālāk vērojot, kāda tad būs viņu reakcija, katram atbildot uz tieši un negaidīti uzdotu jautājumu: vai viņš atpazīst sevi uzrādītajā anonīmajā advokātu sarakstā? Lielākā daļa aptaujāto kategoriski atteicās izpaust ziņas, kuras gan cilvēka tiesības, gan arī likums ļauj neizpaust. Un elementāra pašcieņas saglabāšana tika uzverta neadekvāti. Raidījuma beigās tās vadītājs gan taisnosies: es jau «tikai par atvērtību».

Bet varbūt tieši šāda reakcija arī tika gaidīta, kad dabiskā sašutumā par elementāri nepieklājīgu jautājumu tiks saņemta noraidošā atbilde, lai tālāk jau katrs pats atbilstoši savam ieskatam varētu projicēt sev vēlamo iepriekš tīši saduļķotajā ūdenī.

Turklāt viss tas tika darīts metodiski un «lietpratīgi», paštīksminoties par savu «uzdrīkstēšanos» un nesodāmību. Sabiedrības interesēs taču... Līdzīgi rīkojās *hunveibini* Ķīnā kultūras revolūcijas laikā.

Elementāri labas audzināšanas un iekšējas kultūras jautājumi diemžēl kļuvuši par vecmodīgiem niekiem. Tomēr Eiropā joprojām tiešs jautājums: «Cik liela ir jūsu alga?» – joprojām tiek uzskatīts par

ļoti nepieklājīgu. Līdzīgi kā jautājums – «Kad jums ir pēdējo reizi bijis sekss?» Bet kur nu par šādiem smalkumiem... Varbūt mēs patiešām dzīvojam «mulķu zemē»?

Vai tamlīdzīgai brutalitātei nebūtu pielīdzināma situācija, ja kāds pēkšņi uzdotu jautājumu cilvēkam, kurš augu vasaru un ziemu nēsātu šalli, par tamlīdzīgas rīcības iemesliem, proti,

«kuru no variantiem jūs sev piemēroat: mūžīgo angīnu, sliktu gaumi, modes stilu, kāda no F.Dostojevskā romāna «Velni» personāža atdarināšanu, gluži elementāru nevīžību»? Ja pilnīgi saprotamā un dabiskā sašutumā šis cilvēks atbildētu: «Kāda jums tur ir darīšana!», vai tad būtu pamats jēlkāda publiska secinājuma izdarīšanai, piemēram, «ja jau viņš neatbildēja, tad īstais variants, iespējams, ir nevīžība».

Ar to droši vien varētu šīs pārdomas beigt, vienīgi jau norunājot tikšanos tiesā...

Tomēr vēl viena piebilde.

Vai drosmes trūkums jeb glēvums ir patiesas žurnālistikas izpausme?

Raidījuma veidotājiem nepietika drosmes (vismaz manā gadījumā) savus «upurus» brīdināt, ka telefona saruna tiek ierakstīta. Man tas šķiet pretīgi.

Iespējams, nepietika arī drosmes publicēt pilnībā manu atbildi. Ceru to tagad kompensēt, atgādinot, ka vēl vairāk nekā nedēļu pirms 2016. gada 7. marta raidījuma (2016. februāra 29. februārī) nosūtīju elektronisko vēstuli, kas šī iemesla dēļ arī nepretendē uz augstu un nevainojamu stilu. Raidījuma veidotāji to gan nodēvēja par dūsmīgu. Lai tā arī būtu.

Turpinājumā vēstules izklāsts pilnībā.

«Sveicināti!

Vienīgi elementāra pieklājība mudina mani atbildēt Jums. No Jūsu visnotaļ nekorekto jautājumu konteksta bija labi saprotams, ka Jūsu pārstāvētā raidījuma nākotnes sižeta nolūks nav rūpēties par zvērināta advokāta profesijas prestižu. Acīmredzot, vai pat visdrīzāk, – tas ir gluži pretējs. Pat neraugoties uz visai liekulīgo (tieši tā arī izklausījās Jūsu balss), telefoniski definēto preambulu par mani kā par advokātu «ar labu reputāciju». Taču es to nenosodu un drīzāk pat izprotu. Galu galā tāda ir arī attiecīgā raidījuma būtība, – pašidentificējoties un attiecīgi piesedzoties ar «sabiedrības sargsuņa» statusu, ražot «šokējošas» atklāsmes, kuras acīmredzot ir arī labi pieprasītas (pirktas) to vidū, kuriem kumulatīvi gan ir laiks jūs skatīties, gan arī kuri ar nepacietību gaida jaunu kārtējo «negatīvismu» devu. Tādu «atkarīgo» diemžēl ir daudz. Es pie tiem noteikti nepiederu. Tam gluži vienkārši man arī nebūtu laika. Tātad – neesmu Jūsu raidījuma fans.

Taču, kā jau minēju, es nenosodu tamlīdzīgu raidījuma eksistences pamatu, jo tā – gan Jūs, gan pārējie Jūsu kolēģi gluži vienkārši pelna savu iztiku. Tikai business. Te gan ir viena piebilde – šī «maizes

pelnišana» Valsts Televīzijā notiek uz nodokļu maksātāju rēķina. Un ar nodokļu maksātājiem šeit es nesaprotu tos, kuri paši ir darba ņēmēji (vienalga – vai valsts budžeta iestādēs, vai arī – privātajā sektorā) un kuri pilnīgi pamatoti par saviem ienākumiem uzskata vienīgi to, ko viņi reāli saņem kā atalgojumu pēc nodokļu atvilkšanas, bet gan tos, kuri «no zila gaisa» prot radīt un arī rada jēlkādas materiālās vērtības – uzņēmēji un pašnodarbinātie, vienlaicīgi, radot gan jaunas darba vietas ar visām no tā izrietošajām konsekvencēm, gan arī radot savai «precei» pievienoto vērtību, kas galu gala nonāk valsts budžetā attiecīgo nodokļu formā. Patiesībā tie ir cilvēki, pateicoties kuriem arī valsts sevi var uzturēt. Jeb vēl precīzāk – materiālo vērtību radītāji pēc būtības apmaksā valsts nereti neadekvātos tēriņus (uzpūstos ierēdņu štatus un viņu atalgojumu, viņu komandējumus u.c. aktivitātes jeb, citiem vārdiem, neefektīvo pārvaldi). Tāpat faktiski materiālo vērtību radītāji apmaksā visu veidu pabalstu tīkotājus, kuriem ir izdevīgāk nestrādāt kā strādāt, utt.

Kā Jūs sapratāt, pie materiālo vērtību radītājiem (lai man piedod tautsaimnieki, ja terminoloģiski neesmu pilnīgi korekts) es pieskaitu arī advokātus, jo arī viņi pēc būtības rada produktu – juridiskos pakalpojumus. Taču nav teikts un nav arī garantēts, ka šos pakalpojumus kāds pirks, proti, tie būs pieprasīti. Vismaz nevienam potenciālam klientam tāds pienākums nerodas. Rezultātā, lai arī advokāta darbības mērķis nav peļņas gūšana, kas izriet gan no Advokatūras likuma 2. panta (Advokatūra ir tiesiskās valsts justīcijas neatņemama sastāvdaļa), gan arī no Latvijas Zvērinātu advokātu Ētikas kodeksa 6.1. panta (Advokāts nekad nedrīkst aizmirst, ka nevis samaksa par viņa darbu, bet gan viņa klienta intereses un tainīgās tiesas spriešanas nepieciešamība ir primāras), tomēr te spēkā (diemžēl) ir arī visi tirgus likumi – tajā skaitā konkurence.

Līdz ar to jau telefoniski mēģināju pievērst Jūsu uzmanību apstāklim, ka katrs taksācijas gads katram advokātam var būt ļoti dažāds, proti, mazāk vai vairāk finansiāli veiksmīgs. Atšķirībā no darba ņēmēja, profesionāla advokāta atalgojums būs atkarīgs no «juridisko pakalpojumu tirgus situācijas» (pieprasījums–piedāvājums), viņa paša mārketinga politikas, menedžmenta u.c. faktoriem, un galu galā – no viņa individuālajām darba spējām (kas ļauj izdarīt pat salīdzinājumu ar profesionālu sportistu, kuram vienmēr ir jābūt labā formā), nerunājot jau, protams, par viņa intelektuālajām spējām. Līdz ar to advokāta slimība, ģimenes situācija, mācības (piemēram, doktorantūrā) var ļoti būtiski ietekmēt viņa ieņēmumus konkrētajā taksācijas gadā. Un tam nav nekāda sakara ar to, ko acīmredzot gribēs pateikt (radīt iespaidu) Jūsu pārstāvētais raidījums, ka advokāti, lūk, maksājot, Jūsu vārdiem, «šokējoši mazus nodokļus» (te vietā būtu teikt: ja protat labāk, stājieties viņu vietā un maksājiet vairāk!).

No teiktā izriet arī dažas konsekvences. Uz vienu no tām Jums jau norādīju: man (gluži kā citiem mani kolēģiem, bet par to lai viņi lemj paši) nav nekāda pienākuma Jums atbildēt. Citiem vārdiem, neba Jums spriest, kādi bijuši mani ienākumi vienā vai otrā taksācijas gadā. Līdz ar to man nav arī Jums jāatskaitās un jātaisnojas par to. Taču noticiet man uz vārda. Man būtu labs skaidrojums par katru ciparu. No tā izriet nākamā konsekvence: nemēģiniet mani publiski nomelnot vai citādi radīt negatīvu priekšstatu. Par savu godu un cieņu es noteikti cīnīšos. Turklāt šeit vēlētos arī piebilst, ka ļoti ceru, ka Jūsu aktivitātes nav saistāmas ar mēģinājumu ietekmēt manu profesionālo darbību, sīki un nekrietni atriebjoties par

juridiskās palīdzības sniegšanu kādam manam klientam tiesvedībā pret Latvijas Televīziju un raidījumu «De Facto», kas Jums droši vien ir labi zināms. Lai gan tieši pēdējo diemžēl nevaru pilnībā izslēgt.

Un, visbeidzot, lai novērstu jebkādas turpmākos pārpratumus, es kategoriski aizliedzu Jūsu raidījuma ēterā atskaņot Jūsu slepus, mani par to nebrīdinot, ierakstīto telefona sarunu ar mani 2016. gada 26. februārī, ja gadījumā Jūs to bez manas ziņas būtu darījusi. Neraugoties uz Jūsu raidījuma visnotaļ odiozo nosaukumu, tas tomēr nevar pašsaprotami attaisnot visatļautību. Tas tā – katram gadījumam...»

P.S. Visbeidzot. Ja visam aprakstītajam pamatā bija jebkādi subjektīvi marksistiski šķiriski motīvi, tad tādā gadījumā vēlētos citēt Nīči: «Es nicinu jūsu nicinājumu...»